

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkīyē ādikāvyaē ayōdhyākāṇḍē

॥ daśamaḥ sargaḥ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ daśamaḥ sargaḥ ॥

kaikēyyāḥ sadmani samāgatasya daśarathasya tām
kōpabhavanagatāmavalōkya duḥkhaṁ tēna tasyai
sāntvanāpradānaṁ ca

vidarśitā yadā dēvī
kubjayā pāpayā bhṛśam |
tadā śētē sma sā bhūmau
digdhaviddhēva kinnarī || 2.10.1 ||

niścitya manasā kṛtyaṁ
sā samyagiti bhāminī |
mantharāyai śanaiḥ sarva -
mācacakṣē vicakṣaṇā || 2.10.2 ||

sā dīnā niścayaṁ kṛtvā
mantharāvākyamōhitā |
nāgakanyēva niḥśvasya
dīrghamuṣṇaṁ ca bhāminī || 2.10.3 ||

muhūrtaṁ cintayāmāsa
mārgamātmasukhāvaham |

sā suhṛccārthakāmā ca
taṃ niśamya viniścayam || 2.10.4 ||

babhūva paramaprītā
siddhiṃ prāpyēva mantharā |
atha sā ruṣitā dēvī
samyakkṛtvā viniścayam || 2.10.5 ||

saṃvivēśābalā bhūmau
nivēśya bhrukuṭiṃ mukhē |
tataścitrāṇi mālyāni
divyānyābharaṇāni ca || 2.10.6 ||

apaviddhāni kaikēyyā
tāni bhūmiṃ prapēdirē |
tayā tānyapaviddhāni
mālyānyābharaṇāni ca || 2.10.7 ||

aśōbhayanta vasudhāṃ
nakṣatrāṇi yathā nabhaḥ |
krōdhāgārē ca patitā
sā babhau malināambarā || 2.10.8 ||

ēkavēṇiṃ dṛḍhāṃ baddhvā
gatasattvēva kinnarī |
ājñāpya tu mahārājō
rāghavasyābhiṣēcanam || 2.10.9 ||

upasthānamanujñāpya
pravivēśa nivēśanam |

adya rāmābhiṣēkō vai
prasiddha iti jajñivān || 2.10.10 ||

priyārḥō priyamākhyātum
vivēśāntaḥpuraṃ vaśī |
sa kaikēyyā gṛhaṃ śrēṣṭhaṃ
pravivēśa mahāyaśāḥ || 2.10.11 ||

pāṇḍurābhramivākāśaṃ
rāhuyuktaṃ niśākaraḥ |
śukabarhisamāyuktaṃ
krauñcahaṃsarutāyutam || 2.10.12 ||

vāditraravasaṅghuṣṭaṃ
kubjāvāmanikāyutam |
latāgrḥaiścitragrḥai -
ścampakāśōkaśōbhitaḥ || 2.10.13 ||

dāntarājatasauvarṇa -
vēdikābhiḥ samāyutam |
nityapuṣpaphalairvrkṣai -
rvāpībhirupaśōbhitaṃ || 2.10.14 ||

dāntarājatasauvarṇaiḥ
saṃvṛtaṃ paramāsanaiḥ |
vividhairannapānaiśca
bhakṣyaiśca vividhairapi || 2.10.15 ||

upapannaṃ mahārhaiśca
bhūṣaṇaistrividvōpamam |

sa praviśya mahārājāḥ
svamantaḥpuramṛddhimat || 2.10.16 ||

na dadarśa striyaṃ rājā
kaikēyīm śayanōttamē |
sa kāmabalasaṃyuktō
ratyarthī manujādhipaḥ || 2.10.17 ||

apaśyan dayitāṃ bhāryāṃ
papraccha viśasāda ca |
nahi tasya purā dēvī
tām vėlāmatyavartata || 2.10.18 ||

na ca rājā grhaṃ śūnyaṃ
pravivēśa kadācana |
tatō grhagatō rājā
kaikēyīm paryapṛcchata || 2.10.19 ||

yathāpuramavijñāya
svārthalipsumapaṇḍitām |
pratihārī tvathōvāca
santrastā tu kṛtāñjaliḥ || 2.10.20 ||

dēva dēvī bhṛśaṃ kruddhā
krōdhāgāramabhidrutā |
pratihāryā vacaḥ śrutvā
rājā paramadurmanāḥ || 2.10.21 ||

viśasāda punarbhūyō
lulitavyākulēndriyaḥ |

tatra tām patitām bhūmau
śayānāmatathōcitām || 2.10.22 ||

pratapta iva duḥkhēna
sō'paśyajjagatīpatiḥ |
savṛddhastaruṇīm bhāryām
prāṇēbhyō'pi garīyasīm || 2.10.23 ||

apāpaḥ pāpasaṅkalpām
dadarśa dharaṇītalē |
latāmiva viniṣkr̥ttām
patitām dēvatāmiva || 2.10.24 ||

kinnarīmiva nirdhūtām
cyutāmapsarasam yathā |
māyāmiva paribhraṣṭām
hariṇīmiva saṃyatām || 2.10.25 ||

karēṇumiva digdhēna
viddhām mṛgayunā vanē |
mahāgaja ivāraṇyē
snēhāt paramaduḥkhitām || 2.10.26 ||

parimṛjya ca pāṇibhyā -
mabhisantrastacētanaḥ |
kāmi kamalapatrākṣī -
muvāca vanitāmidam || 2.10.27 ||

na tē'hamabhijānāmi
krōdhamātmani saṃśritam |

dēvi kēnābhiyuktāsi

kēna vāsi vimānitā || 2.10.28 ||

yadidaṃ mama duḥkhāya

śēṣē kalyāṇi pāṃsuṣu |

bhūmau śēṣē kimarthaṃ tvam

mayi kalyāṇacētasi || 2.10.29 ||

bhūtōpahatacittēva

mama cittapramāthini |

santi mē kuśalā vaidyā -

stvabhituṣṭāśca sarvaśaḥ || 2.10.30 ||

sukhitāṃ tvāṃ kariṣyanti

vyādhimācakṣva bhāmini |

kasya vāpi priyaṃ kāryaṃ

kēna vā vipriyaṃ kṛtam || 2.10.31 ||

kaḥ priyaṃ labhatāmadya

kō vā sumahadapriyam |

mā rautsīrmā ca kārṣīstvam

dēvi sampariśōṣaṇam || 2.10.32 ||

avadhyō vadhyatāṃ kō vā

vadhyāḥ kō vā vimucyatām |

daridraḥ kō bhavēdāḍhyō

dravyavān vāpyakiñcanaḥ || 2.10.33 ||

ahaṃ ca hi madīyāśca

sarvē tava vaśānugāḥ |

na tē kañcidabhiprāyaṃ
vyāhantumahamutsahē || 2.10.34 ||

ātmanō jīvitēnāpi
brūhi yanmanasi sthitam |
balamātmāni jānantī
na mām śaṅkitumarhasi || 2.10.35 ||

kariṣyāmi tava prītiṃ
sukṛtēnāpi tē śapē |
yāvadāvartatē cakram
tāvatī mē vasundharā || 2.10.36 ||

drāviḍāḥ sindhusauvīrāḥ
saurāṣṭrā dakṣiṇāpathāḥ |
vaṅgāṅgamagadhā matsyāḥ
samṛddhāḥ kāśikōsalāḥ || 2.10.37 ||

tatra jātaṃ bahu dravyaṃ
dhanadhānyamajāvikam |
tatō vṛṇīṣva kaikēyi
yad yat tvaṃ manasēcchasi || 2.10.38 ||

kimāyāsēna tē bhīru
uttiṣṭhōttiṣṭha śōbhanē |
tattvaṃ mē brūhi kaikēyi
yatastē bhayamāgatam |
tat tē vyapanayiṣyāmi
nīhāramiva raśmivān || 2.10.39 ||

tathōktā sā samāśvastā

vaktukāmā tadapriyam |

paripīḍayitum bhūyō

bhartāramupacakramē || 2.10.40 ||

|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvyē

ayōdhyākāṇḍē daśamaḥ sargaḥ ||